

Český jazyk – pro čtyřleté střední školy

MLUVNICE

- Obecné poučení o jazyce
  - o rozlišení prostředků mluveného a psaného projevu
  - o útvary českého jazyka
  - o vývoj jazyka
  - o jazykověda
- Zvuková stránka jazyka
  - o přízvuk slovní a větný
  - o výslovnost slov přejatých
  - o melodie věty, význam pauz
- Tvoření slov a jejich význam
  - o přejímání slov z cizích jazyků
  - o stupňování přídavných jmen
  - o slova příbuzná
  - o synonyma, antonyma, homonyma
  - o části slova
    - kořen
    - předpony a přípony
    - koncovky
  - o změny hlásek při tvoření slov
  - o způsoby tvoření slov
    - odvozování podstatných a přídavných jmen předponou a příponou
    - změny ve slootovorném základu při odvozování
    - zkracování
    - skládání
- Pravopis
  - o lexikální, tvaroslovný a skladební
  - o interpunkce v souvětí, přímá řeč, rozdělovací znaménka
  - o shoda přísudku s několikanásobným podmětem
  - o pravopisně problematické jevy při skloňování jmen
  - o skupiny písmen bě - bje/pě - pje/vě – vje /mě - mně
  - o psaní velkých písmen u vlastních jmen
  - o vyjmenovaná slova a slova s nimi příbuzná
  - o předpony a předložky, zejména předložky s(e)/z(e) a předpony s-(e)/z-(e)/vz-(e)
- Tvarosloví
  - o skloňování – zejména v problematických případech podstatných jmen (včetně jmen přejatých) a neurčitých zájmen
  - o podstatná jména slovesná
  - o přídavná jména přivlastňovací – koncovky v 1. a 5. pádě
  - o slovní druhy (zejména předložky, spojky, částice a citoslovce)
  - o pomocné sloveso *být*
  - o rozkazovací a podmiňovací způsob
  - o slovesný rod a vid
- Skladba
  - o slovosled a jeho vliv na význam věty
  - o souvětí podřadné a souřadné, významový poměr mezi souřadně spojenými větami
  - o věty hlavní a vedlejší a jejich druhy
  - o základní skladební dvojice
  - o větné členy
    - několikanásobné a významové poměry mezi nimi
    - rozvíjející
  - o vyjádření podmětu různými slovními druhy
  - o spojovací výrazy
  - o mluvnický zápor

SLOH A KOMUNIKACE:

- Funkční styly a slohové útvary
  - o členění textu do odstavců
  - o vypravování, popis, dopis, charakteristika literárních postav, životopis
  - o prostá a populárně-naučná úvaha
  - o populárně-naučný výklad
  - o jednoduché tiskopisy
  - o sms zprávy a e-mailová komunikace
  - o úřední dopisy
    - žádost
    - reklamace
    - oznámení
    - zpráva
- Vhodnost, přesnost a výstižnost vyjádření
  - o výběr vhodných jazykových prostředků
  - o slova spisovná a nespisovná
  - o vhodnost užití přídavných jmen
- Slovní zásoba
  - o slova přejatá
  - o jednoznačnost a mnohoznačnost
  - o synonyma, homonyma, antonyma
  - o odborné názvy české i cizojazyčné
- Práce s textem
  - o porozumění textu
  - o rozlišování podstatného a méně podstatného
  - o rozlišování tvrzení a mínění
  - o klíčová slova, osnova, nadpis
  - o východisko a jádro výpovědi, návaznost jednotlivých částí textu
- Komunikace
  - o oslovení, pozdrav, dotaz, uvítání, omluva, poděkování, prosba a další kontaktní fráze
  - o prokázání osvojení této klíčové kompetence v práci s textem v podobě rozhovorů
- Práce s odbornou literaturou
  - o práce s encyklopediemi a internetem jako zdrojem informací
  - o rejstřík a obsah
  - o Slovník spisovné češtiny, Pravidla českého pravopisu, Slovník cizích slov, etymologický slovník – základní orientace v nich
  - o knihovna – všeobecná orientace
- Všeobecný kulturní rozhled
  - o divadlo, knihovny, výstavy, film, internet – pokročilé pojmy a prostředky

LITERATURA A ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

- Literární druhy a žánry
  - o epika, lyrika, drama a odpovídající literární formy
  - o pověst, pohádka, bajka, hádanka
  - o charakteristika postav a prostředí
  - o následnost dějů

- Jednoduchá interpretace a pochopení textu
  - o orientace v textu a porozumění sdělení
  - o schopnost seřadit části textu, logické uspořádání
  - o rozlišení mluvy postav a mluvy vypravěče
  - o schopnost získat či doložit informace na základě textu

- Umělecké prostředky
  - o slovní hříčky
  - o rčení, přísloví
  - o básnické přirovnání, personifikace
  - o zvukomalebnost
  - o rým a rytmus
  - o próza a poezie (verš)